

DIÁKOK HANGJA – KREATÍV TANULÁS FOGLALKOZÁS

1 X 90 PERC VITASZÍNHÁZ

Foglalkozásvezetői terv 3–13. évfolyam

BEVEZETÉS

A „Gyermekek és diákok hangja” projektnap célja, hogy a gyermekeknek és a diákoknak életkoruknak megfelelő, biztonságos és támogató keretet biztosítson ahhoz, hogy elmondhassák, hogy an érzik magukat az iskolában, milyen tapasztalataik vannak, mit szeretnek, min változtatnának, és milyen iskolában szeretnének tanulni.

A projektnap középpontjában a diákok hangja áll. A foglalkozások során nem az a cél, hogy egyetlen „jó” választ találjunk arra, milyen a jó iskola vagy a jó tanulás. Sokkal inkább az, hogy a diákok saját tapasztalataikból kiindulva gondolkodjanak ezekről a kérdésekről, meghallgassák egymás véleményét, és közösen fogalmazzák meg gondolataikat, ötleteiket és javaslataikat.

A program olyan kérdéseket jár körül, mint:

- Milyen iskolában érezném jól magam?
- Mit szeretek a jelenlegi iskolámban?
- Min változtatnék?
- Mire jó a tanulás?
- Hogyan szeretek tanulni?
- Mi segít abban, hogy jól tudjak figyelni és tanulni?
- Hogyan szeretném kifejezni a véleményemet és a gondolataimat?

A foglalkozások során a diákok nemcsak beszélgetéssel, hanem játékkal, mozgással, rajzzal, közös alkotással, csoportmunkával és különböző kreatív feladatokkal is megfogalmazhatják gondolataikat. Így azok a tanulók is lehetőséget kapnak a megszólalásra, akik nem feltétlenül szóban vagy hosszabb beszélgetésben fejezik ki magukat a legkönnyebben.

A program fontos része, hogy a felnőtt szerepe elsősorban a biztonságos keretek megteremtése és a közös gondolkodás támogatása. A foglalkozásvezető nem a válaszokat adja meg, és nem mondja meg, hogy egy-egy kérdésre mi a „helyes” válasz, hanem kérdésekkel, figyelemmel és a feladatok kereteinek biztosításával segíti a diákokat abban, hogy saját gondolataikat megfogalmazhassák.

A feladatok során ezért fontos, hogy a résztvevők megtapasztalják: nincs rossz válasz, és a különböző véleményeknek is helyük van. A cél nem az, hogy mindenki ugyanazt gondolja, hanem hogy a diákok merjenek megszólalni, figyeljenek egymásra, és közösen gondolkodjanak arról, milyen számukra a jó iskola és a jó tanulási környezet.

A projektnap végére a közös gondolkodásnak látható és dokumentálható eredményei is születnek. Ezek lehetnek például a diákok válaszai, rajzai, plakátjai, közös alkotásai, javaslatai vagy más, a foglalkozások során létrejött produktumok. Ezek segítségével összegyűjthető és megőrizhető, hogy mit gondolnak maguk a diákok az iskoláról és a tanulásról.

A program az Oktatási és Gyermekügyi Minisztérium „Gyermekek és diákok hangja” projektnapjához kapcsolódik, amelynek célja, hogy a gyermekek és diákok életkoruknak megfelelő módon fogalmazhassák meg tapasztalataikat, véleményüket, ötleteiket és javaslataikat az őket érintő óvodai és iskolai kérdésekről.

A FOGLALKOZÁSVEZETŐ SZEREPE

A foglalkozásvezető feladata, hogy olyan légkört teremtsen, amelyben a biztonságban érzik diákok magukat, szabadon megnyilvánulhatnak, és figyelnek egymásra.

A foglalkozásvezető:

- ismerteti és érthetően elmagyarázza a feladatokat;
- biztosítja a feladatokhoz szükséges eszközöket és körülményeket;
- figyel a csoport működésére és a résztvevők bevonódására;
- kérdésekkel segíti a gondolkodást;
- lehetőséget ad arra, hogy mindenki a számára megfelelő módon fejezze ki magát;
- nem minősíti és nem javítja ki a diákok véleményét;
- nem sugallja, hogy melyik válasz lenne a „helyes”;
- a beszélgetések során segíti egymás véleményének meghallgatását;
- figyel arra, hogy a diákok saját tapasztalatai és gondolatai valóban megjelenjenek.

A legfontosabb, hogy a projektnap során ne a létrehozott rajz, plakát vagy más produktum minősége legyen a középpontban, hanem az a gondolkodási és közös alkotási folyamat, amely során a diákok megfogalmazhatják a saját véleményüket. Ez összhangban áll a projektnap hivatalos felhívásának szemléletével is.

BEMELEGÍTÉS: MINDKETTEN...

Alapadatok

Időtartam: kb. 15 perc

Munkaforma: páros feladat

Eszközök: papír, ceruza, nyomtatott mondatkezdések páronként

A gyerekeket párokba rendezzük, majd a párok kapnak néhány mondatkezdést, amelyeket közösen kell befejezniük. A mondatok egyszerre szolgálják az egymás megismerését és az iskolával, tanulással kapcsolatos tapasztalatok és vélemények megosztását.

A párok maximum 5-10 perc felkészülési időt

kapnak, válaszaikat le is írják, majd a többiek előtt megosztják egymással.

A mondatkezdések a korosztályhoz igazíthatók. A bemutatkozások után közös beszélgetés során megvizsgálják, milyen hasonlóságok és különbségek jelentek meg, milyen ötletek ismétlődtek, és milyen változtatásokat tartanának fontosnak a gyerekek.

Korosztályi módosítás:

7–9 évesek:

- Mindketten szeretjük, amikor az iskolában...
- Mindketten szeretünk...
- Mindkettőnknek könnyebb, ha...
- Mindketten örülnénk, ha az iskolában több lenne...

10–12 évesek:

- Egyikünk sem szereti, amikor...
- Mindketten akkor tudunk jól figyelni, ha...
- Mindketten szeretjük, amikor egy órán...
- Mindkettőnknek nehéz, amikor...
- Mindketten szívesebben tanulnánk úgy, hogy...
- Mindketten változtatnánk azon, hogy...
- Mindketten szeretnénk, ha az iskolában több lenne...

13–18 évesek:

- Mindkettőnk szerint fontos lenne, hogy...
- Mindketten megváltoztatnánk...
- Mindketten több lehetőséget adnánk a diákoknak arra, hogy...
- Mindkettőnk szerint jobb lenne az iskola, ha...
- Egyikünk sem tartja jónak, amikor...
- Mindketten szeretnénk, ha a diákok jobban beleszólhatnának abba, hogy...

Fő feladat: HA RAJTUNK MÚLNA...

Teljes időtartam: 70 perc

A feladat három egymásra épülő részből áll:

- 1. rész: – kb. 30 perc közös ötletgyűjtés és szűkítés
- 2. rész: – kb. 20 perc asszociációs játék
- 3. rész: – kb. 20 perc állóképek készítése, bemutatása és közös gondolkodás

Mire jó?

A feladat során a diákok egyéni véleményükből kiindulva közösen gondolkodnak arról, hogy **mit szeretnének mindenképpen megváltoztatni az iskolában.**

A gyakorlat lehetőséget ad arra, hogy a sok egyéni véleményből fokozatosan kialakuljon egy vagy néhány közös gondolat, amelyet az egész csoport fontosnak tart. A folyamat során a résztvevőknek meg kell hallgatniuk egymás véleményét, érvelniük kell saját választásaik mellett, és közösen kell döntéseket hozniuk.

A második és harmadik részben a kiválasztott közös gondolatot tovább bontják, új jelentésekkel és szempontokkal töltik meg, majd kreatív módon, állóképek segítségével jelenítik meg.

Eszközök:

- minden résztvevőnek 1 db papír
- minden résztvevőnek 1 db toll

Tér / terem berendezése:

Kényelmes, nagy tér szükséges. Javasolt a padokat a falak mellé tolni, hogy elegendő hely legyen a mozgáshoz és a csoportmunkához.

A feladat udvaron is megvalósítható.

Fontos, hogy a gyerekek a csoportmunkák során egymástól elkülönülve tudjanak dolgozni, majd a végén mindenki kényelmesen meg tudja nézni a többi csoport állóképeit.

A FELADAT MENETE

1. EGYÉNI ÖTLETGYŰJTÉS ÉS A JAVASLATOK FOKOZATOS SZÚKÍTÉSE

Időtartam: kb. 30 perc

1.1. Egyéni ötletgyűjtés

Minden diák kapjon egy papírt és egy tollat.

Kérjük meg őket, hogy mindenki írjon össze 5 dolgot, amit nagyon jó lenne megváltoztatni az iskolában.

Mindenki önállóan dolgozzon, és írja fel a saját ötleteit.

1.2. Párokban közös 5 dolog

Ha mindenki elkészült, alakítsunk párokat.

A párok feladata, hogy a két 5 elemű listából készítsenek egy közös 5 elemű listát.

Ehhez meg kell beszélniük, hogy a saját listájukról mely ötleteket szeretnék továbbvinni a közös listába.

Fontos: ebben a szakaszban már dönteniük kell arról, hogy mely javaslatokat tartják fontosabbnak.

1.3. Négyfős csoportokban közös 3 dolog

A párokat alakítsuk 4 fős csoportokká.

A négyfős csoportok feladata, hogy a már meglévő javaslatokból kiválasszanak 3 közös dolgot.

A csoport tagjai beszéljék meg és szavazzák meg, hogy melyik három javaslatot szeretnék továbbvinni. Fontos szabály

Új ötletet ebben a szakaszban már nem lehet hozzáadni.

A cél az, hogy a már meglévő folyamatosan szűkítsük, és ne újabb ötletekkel bővítsük a javaslatokat listát.

A foglalkozásvezető erre külön hívja fela figyelmet.

1.4. Nyolcfős csoportokban 1 közös dolog

A 4 fős csoportokat alakítsuk 8 fős csoportokká.

A nyolcfős csoport feladata, hogy a már kiválasztott javaslatok közül **1 darab elemet válasszon ki**.

A csoport tagjai beszéljék meg, érveljenek a választásuk mellett, majd állapodjanak meg az egyetlen továbbviendő javaslatban.

1.5. Egy közös „hívószó” kiválasztása

Végül a két 8 fős csoport közösen beszélje meg a kiválasztott javaslatait.

A cél, hogy a teljes csoport **1 közös ötletben** állapodjon meg.

Ezt a közös ötletet a továbbiakban **„hívószónak”** nevezzük.

A hívószó lehet egy szó, szókapcsolat vagy akár egy rövid mondat is.

Ezzel a hívószóval folytatjuk tovább a közös gondolkodást.

A csoportlétszámhoz igazítás

A csoportok kialakítását mindig az adott osztály létszámához kell igazítani.

A fenti példa egy **16 fős osztályra** épül:

egyéni → párok → 4 fős csoportok → 8 fős csoportok → közös döntés

Más létszám esetén a csoportokat ennek megfelelően kell kialakítani.

Például **24 fő esetében** 3 darab 8 fős csoport alakulhat ki. Ebben az esetben az utolsó szakaszban a három csoport által kiválasztott szó vagy ötlet egyeztetésére kerül sor.

Indokolt esetben egy további 4 fős csoportos szűkítő szakasz is beiktatható.

A foglalkozásvezető feladata

A foglalkozásvezető ebben a szakaszban elsősorban a folyamatot és az időkeretet tartja.

Figyeljen arra, hogy:

- mindenki lehetőséget kapjon a saját véleménye megfogalmazására;
- a résztvevők érveljenek a választásaik mellett;
- valóban közös döntés szülessen;
- a csoportok ne csak gyorsan megszavazzák a javaslatokat, hanem beszéljék is meg azokat;
- az egyes szakaszokban ne szülessenek új ötletek, hanem a már meglévő javaslatokat szűkítsék tovább

Fontos: a megadott időkeretek csak irányadók. Nem probléma, ha egy csoport gyorsabban halad, és az sem, ha egy-egy döntéshez több időre van szükség.

Érdemes inkább arra ösztönözni a résztvevőket, hogy **ne „csapják össze” a döntést**, hanem valóban gondolják végig, és érveljenek a saját választásaik mellett.

1.6. Asszociációs játék a közös hívószóval

Időtartam: kb. 10 perc

Miután megszületett az egy közös hívószó, szókapcsolat, mondat, ülünk körbe.

A következő feladat célja, hogy a kiválasztott egyetlen szót, szókapcsolatot vagy mondatot **bontsuk**, és új tartalmakkal, gondolatokkal, érzésekkel és jelentésekkel töltsük meg.

A foglalkozásvezető mondja el, hogy most egy asszociációs játék következik.

A résztvevőknek hangosan kell befejezniük a következő mondatot:

„Nekem a-ról/ről az jut eszembe, hogy...”

A pontozott helyre mindig a közösen kiválasztott **hívószó, szókapcsolat vagy mondat** kerül.

Mindenki mondjon egy gondolatot, amely eszébe jut a hívószóról.

A játék menete

Érdemes **több kört is menni**.

Legalább két kör javasolt.

A második körben a résztvevők már reagálhatnak azokra a gondolatokra is, amelyek az első körben elhangzottak, és továbbgondolhatják azokat.

Fontos: az asszociációs kör célja nem a vita vagy a vélemények minősítése. A cél az, hogy a közös hívószóhoz minél többféle gondolat, érzés és nézőpont kapcsolódhasson.

A foglalkozásvezető feladata

A foglalkozásvezető:

- adja meg a mondatkezdést;
- biztosítsa, hogy mindenki sorra kerüljön;
- figyeljen arra, hogy a résztvevők meghallgassák egymást;
- szükség esetén indítson újabb kört;
- ne minősítse az elhangzó asszociációkat;
- hagyja, hogy a hívószó jelentése a résztvevők gondolatai alapján bontakozzon ki.

1.7. Állóképek készítése

Időtartam: kb. 20 perc az állóképek elkészítésére

Az asszociációs játék után alakítsunk **2–3–4 fős csoportokat**, attól függően, hogy az adott csoportlétszám mellett melyik működik a legjobban.

A csoportok feladata, hogy az asszociációs körben elhangzott ötletekből, mondatokból és gondolatokból inspirálódva készítsenek egy **3 állóképből álló sorozatot**.

Mi az az állókép?

Az állókép egy drámapedagógiai eszköz.

A résztvevők a testükkel, mozdulatlan pózokban jelenítenek meg egy adott pillanatot, helyzetet, érzést vagy gondolatot – **mintha egy fényképet vagy szobrot alkotnának**.

A csoportnak három különálló állóképet kell létrehoznia.

A három kép bemutatthat például:

- egy gondolatot;
- egy tipikus helyzetet; egy rövid történetet.

A csoport döntse el, hogy an szeretné megjeleníteni az általa választott gondolatot.

Nem szükséges beszélniük az állóképek közben. A lényeg, hogy a testükkel és a mozdulataikkal jelenítsék meg a választott helyzetet vagy gondolatot.

Az állóképek bemutatása és közös gondolkodás

Időtartam: kb. 10 perc csoportonként

A csoportok egymás után mutassák be a három állóképből álló sorozatukat.

A többi résztvevő nézze meg az állóképeket, majd legyen lehetőség beszélgetésre azokról.

Az állóképeket érdemes **vitaindítónak tekinteni**.

A cél nem feltétlenül az, hogy a nézők pontosan kitalálják, mit akart bemutatni a csoport.

Adjunk teret annak, hogy a résztvevők:

- elmondják, mit láttak a képen;
- megfogalmazzák, milyen érzéseket váltott ki belőlük;
- elmondják, szerintük miről szólhat a jelenet;
- kérdéseket tegyenek fel; továbbgondolják a látottakat;
- beszélgessenek arról, hogy milyen változtatási lehetőségeket látnak.

Lehetséges kérdések a foglalkozásvezető számára

- Mit láttatok ebben az állóképben?
- Mit gondoltok, mi történik?
- Milyen érzéseket vált ki belőletek?
- Mit szeretett volna szerintetek megmutatni a csoport?
- Volt olyan rész, amit máshogy értelmeztetek?
- Mit gondoltok, mi vezetett ehhez a helyzethez?
- Hogyan lehetne ezen változtatni?

Fontos: az állóképek értelmezésénél ne a „helyes megfejtést” keressük. Az a fontos, hogy a képek segítségével további gondolatok és beszélgetések induljanak el.

A feladat lezárása

A feladat végére a résztvevők egyéni ötleteiből fokozatosan kialakul egy közös hívószó / szókapcsolat / mondat, amely azt fejezi ki, hogy mi az a változás, amelyet a csoport mindenképpen fontosnak tart.

Ezt követően a hívószóhoz kapcsolódó asszociációk és az állóképek segítségével a csoport tovább bontja és árnyalja a témát.

A folyamat során tehát:

egyéni vélemények → közös javaslatok → egy közös hívószó → asszociációk → állóképek → közös gondolkodás és beszélgetés

A feladat célja nem az, hogy a foglalkozásvezető megoldást adjon a felmerülő problémákra, hanem hogy

a diákok saját véleménye és gondolkodása kerüljön a középpontba.

Reflexió: SZOBOR

Időtartam kb. 3–5 perc

Mire jó?

A diákok megmutathatják nonverbális módon érzelmeiket és véleményüket a foglalkozásról, ezzel visszajelzést adva a foglalkozásvezetőnek és egymásnak.

Eszközök: nem szükséges

Helyszín: udvar vagy benti tér

Csoport: az egész csoport

A feladat menete

A résztvevők álljanak szabadon a térben.

A foglalkozásvezető három különböző időpontra kérdez rá. A résztvevők minden alkalommal egy testtartással vagy mozdulattal fejezik ki a válaszukat.

A foglalkozásvezető kérdései:

- „Mutasd meg, milyen voltál a foglalkozás elején!”
- „Mutasd meg, milyen voltál a foglalkozás közben!”
- „Mutasd meg, milyen vagy most, a foglalkozás végén!”

Minden kérdés után a résztvevők néhány másodpercig maradjanak mozdulatlanul, és nézzék meg egymás „szobrait”.

A mozdulatok lehetnek viccesek, túlzóak vagy teljesen elvontak is.

Lezárás / reflexió

Kérdezzük meg:

„Mi változott a három szobor között?”